

John le Carré recorda en l'edició del cinquantè aniversari de 'L'espia que tornava del fred' que la novel·la el va treure de l'anonimat, i que llavors no va poder reconèixer que treballava per al servei d'intel·ligència britànic, com van suposar els lectors i va poder confirmar la premsa.

L'espia que va salvar John le Carré del fred

EL TEMPS

Richard Burton durant el rodatge de l'adaptació cinematogràfica de *L'espia que tornava del fred*, estrenada el 1965, dos anys després de la publicació del llibre.

Fins al 1963, l'autor de *Trucada per al mort* (1961) i *Un crim de qualitat* (1962) era una persona anònima que signava novel·les d'espies —és a dir, de quiosc— amb el pseudònim John le Carré, sense rebre l'atenció de crítics i premsa.

A partir de la publicada el maig de 1963, *L'espia que tornava del fred*, l'home que s'amagava darrere el pseudònim, David Cornwell (Poole, Dorset, 1931), va haver de donar la cara.

La novel·la es va convertir en un fenomen literari i social, avalat pels crítics i escriptors. Graham Greene va dir-ne que era la millor novel·la d'espies que havia llegit mai. El protagonista, Alec Leamas, seria presentat com l'anti-James Bond, és a dir, com un espia autèntic.

No era tampoc un relat d'intriga, només, tampoc amb final feliç, sinó una obra realista i de denúncia, de denúncia dels mètodes del servei d'intel·ligència britànic —una obra gris i elegíaca, com va saber molt bé transmetre el director Martin Ritt en l'adaptació cinematogràfica protagonitzada per Richard Burton, pel·lícula estrenada només dos anys després.

La novel·la va ser número 1 a la llista de llibres més venuts del *New York Times* durant 32 setmanes seguides. Els periodistes americans van tenir un interès especial per saber si l'escriptor era espia o n'havia estat, atès el coneixement que demostrava de l'interior dels serveis d'intel·ligència britànics.

Le Carré va respondre categòricament que no, que *només* formava part del cos diplomàtic destinat a l'ambaixada britànica a Bonn.

Però els periodistes no s'ho van creure. A Nova York, un d'ells li va dir discretament que el cap del seu servei havia notificat a un antic director de la CIA que David Cornwell havia treballat a les seves ordres i que això ho sabien tots els periodistes importants presents a la sala on s'havia celebrat la conferència de premsa.

Ara, John le Carré recorda l'episodi de la conferència de premsa en el text que ha inclòs en l'edició del cinquantè aniversari de la novel·la, "Cinquanta anys després", text que figura en forma d'epíleg en l'edició original anglesa i a tall de pròleg en l'edició catalana, publicada per Edicions 62 a la col·lecció "El Balanç", bo i coincidint amb l'edició de la darrera novel·la de l'autor, *Una veritat delicada*.

Edicions 62 hi ha conservat la versió del 1985, signada per Jordi Basses i Eugeni Riaza. La primera versió era del 1966 i només estava signada pel primer traductor. La tasca del segon traductor va consistir a corregir-la.

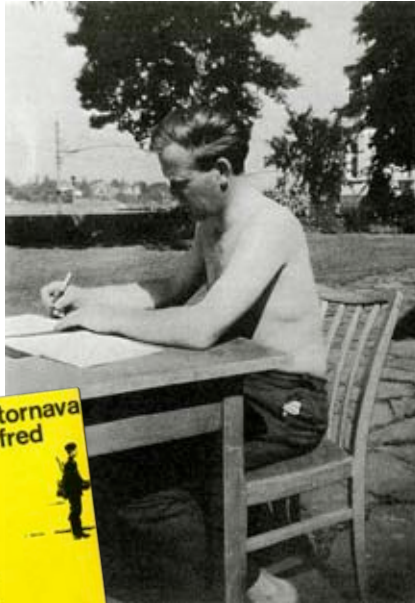
A "Cinquanta anys després", John le Carré confirma que, quan escriu *L'espia que tornava del fred*, era un funcionari d'intel·ligència amb la tapadora de diplomàtic i que les novel·les que escrivia havien de ser autoritzades pels seus amos, no fos que hi revelés secrets inconfessables.

L'autorització demostra, diu Le Carré, que l'obra era pura ficció, però no va ser aquest el punt de vista de la premsa mundial, que va decidir a l'una que el llibre no sols era autèntic i realista, sinó que era una mena de missatge profètic del més enllà.

Això el va indignar, perquè es va adonar que per sempre més se l'etiquetaria com l'espia que es va fer escriptor, en lloc de l'escriptor que, com tants, havia tret el nas pel món secret i n'havia escrit novel·les.

La novel·la, proclama ben fort, "va ser obra d'una imaginació desbocada portada a l'extrem pel desencís polític i la confusió personal".

Però, reconeix, va ser creïble. Com saben els milions de lectors del llibre, el llibre explica com els serveis secrets britànics sacrifiquen un dels seus agents per mantenir en el seu privilegiat lloc un important agent doble de l'Alemanya oriental, ex-nazi. El novel·lista ens diu ara que el cas va ser creïble perquè antics nazis no sols van ser tolerats pels aliats, sinó que van ser positivament sobreprotegits pels seus mèrits anticomunistes. Així, recorda, la primera opció dels Estats Units per a

Le Carré escriu *L'espia que tornava del fred*. La versió catalana es publica a la Cua de Palla el 1966.

encapçalar l'embrionari servei d'intel·ligència d'Alemanya va ser el general nazi Reinhard Gehlen, que va lliurar

els seus arxius als nord-americans. Un altre nazi va ser l'agent doble Heinz Felfe, reclutat pels anglesos.

També va ser creïble Le Carré quan el cap del servei britànic diu a la novel·la que no pots ser menys despietat que l'oposició simplement perquè la política del teu govern sigui més benevolent; és a dir, quan legitima l'ús de mètodes cruels en defensa dels valors occidentals. De fet, diu Le Carré, és el que s'ha escaigut amb la defensa de la guerra il·legal i catastròfica de l'Iraq i dels actuals mètodes de tortura medievall com a mitjà d'interrogatori.

L'autorització de l'original demostra finalment que l'espionatge britànic no va tenir bon ull literari. Després se'n van penedir perquè tothom va saber que podien traïr els seus agents, cosa, diu Le Carré, perjudicial per al reclutament i, en conseqüència, per a la Gran Bretanya, "una acusació contra la qual no hi ha una resposta oficial", reconeix.

Lluís Bonada

Venda d'entrades a partir del 20 de setembre
Més informació a www.tresiquatre.cat